

باسمه تعالی

شرح دعای روز اول ماه رمضان از آیت الله مجتهدی

متن و ترجمه دعای روز اول ماه مبارک رمضان:

اللَّهُمَّ اجْعَلْ صِيَامِي فِيهِ صِيَامَ الصَّائِمِينَ وَ قِيَامِي فِيهِ قِيَامَ الْقَائِمِينَ؛ وَ نَبِّهْنِي فِيهِ عَنْ نَوْمَةِ الْغَافِلِينَ وَ هَبْ لِي جُزْئِي فِيهِ يَا إِلَهَ الْعَالَمِينَ وَ اغْفُ عَنِّي يَا غَافِيًا عَنِ الْمُجْرِمِينَ^۱.

۱. اللَّهُمَّ اجْعَلْ صِيَامِي فِيهِ صِيَامَ الصَّائِمِينَ؛ خدایا روزه مرا روزه صائمین قرار بده

اقسام روزه:

صائمین چه کسانی هستند؟

سه نوع روزه داریم؛ ۱- روزه عام ۲- روزه خاص ۳- روزه خاص الخاص

روزه عام: همان روزه ای است که عموم مردم می گیرند؛ نمی خورند و نمی آشامند، ولی متأسفانه به نامحرم هم نگاه می کند؛ گناه هم می کند؛ حجابش را هم مراعات نمی کند؛ بنابراین روزه عام روزه ای است که انسان تنها از اموری که روزه را باطل می کند خودداری می نماید و روزه اش هم درست است.

روزه خاص: روزه ای است که روزه دار علاوه بر اینکه از خوردن و آشامیدن خودداری می کند اعضا و جوارحش هم روزه دارد؛ چشمش را هم از معصیت می بندد؛ سحر که روزه می گیرد نیت می کند که خدایا من همه اعضا و جوارحم روزه است؛ گوشم غیبت نمی شنود، آواز حرام نمی شنود، زبانم غیبت نمی کند، نامحرم نگاه نمی کند و... این روزه خاص است.

حدیث: عَلِيُّ بْنُ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ أَبِي عُمَيْرٍ عَنْ حَمَّادِ بْنِ عُثْمَانَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ قَالَ قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ إِذَا صُمْتَ فَلْيَصُمْ سَمْعَكَ وَ بَصَرَكَ وَ شَعْرَكَ وَ جِلْدَكَ وَ عَدِّدْ أَشْيَاءَ غَيْرَ هَذَا وَ قَالَ لَا يَكُونُ يَوْمٌ صَوْمِكَ كَيَوْمِ فِطْرِكَ^۲.

وقتی روزه می گیری باید گوش تو هم روزه باشد (روزه خاص)، چشمت هم باید روزه باشد، پوستت بدنت، صورت زنان هم باید روزه باشد؛ موی سرت هم باید روزه داشته باشد؛ خانم ها موی سرشان، یعنی خانم ها وقتی روزه می گیرند باید حجابشان را رعایت کنند از مرجع تقلیدشان هم بپرسند که حجاب چطوری است. مرجع باید حجاب را معلوم کند. نه رئیس جمهور، رئیس مجلس و یا مسئولین مملکت، آنها نمی توانند بگویند حجاب چیست اگر بگویند آن درست نیست. مسئله با مرجع تقلید است. استفتاء کنند خانم ها، ببینند حجاب چیست آن حجاب را مراعات کنند. روزه شان درست است؛ اما روزه خاص

^۱ اقبال الاعمال، ص ۱۰۹.

^۲ الکافی، ج ۴، ص ۸۷.

«محمد بن یعقوب کلینی» - رحمه الله - در بخش صوم کتاب «کافی» آورده است که امام صادق - علیه السلام - فرمود: «هرگاه روزه گرفتی، گوش و چشم و موی و پوست تو - و چیزهای دیگر به جز این ها را ذکر کرد - روزه بگیرد.» و نیز فرمود: «مبادا روزی که روزه می گیری، همانند روزی باشد که افطار می کنی.»

نیست. خانم‌ها که می‌خواهند ماه رمضان روزه بگیرند، باید از مرجع تقلیدشان بپرسند، حجاب چه حجابی است، ماه رمضان آن حجاب را مراعات کنند.

روزه خاص‌الخاص: این روزه، بالاتر از روزه عام است، روزه‌ای است که غیر از خدا هیچ چیز دیگری در دل روزه‌دار نباشد؛

ای یک دله صد دله؛ دل یک دله کن
مهر دگران را ز دل خود یله کن

اگر در ماه رمضان، غیر خدا کس دیگری در دلمان نباشد، نماز شب؛ خدا، نماز جماعت؛ خدا، پای منبر می‌نشینم، درس می‌خونم، روزه می‌گیرم، اصلاً به هیچ کسی توجه ندارم و همه کارها برای خدا باشد؛ این روزه خاص‌الخاص تحقق می‌یابد و از این رو در دعا از خدا می‌خواهی

اللَّهُمَّ اجْعَلْ صِيَامِي فِيهِ صِيَامَ الصَّائِمِينَ؛ یعنی خداوندا روزه مرا روزه خاص‌الخاص قرار بده.

فرودگاه ایمان را برای نزول ملائکه باز نگه داریم

باید دل‌های خود را برای خدا خالی کنیم، ملائکه شب احیاء فرود می‌آیند، ولی فرودگاه دل‌مان را پیدا نمی‌کنند؛ تعلقات به مال، زن، بچه و دنیا جایی برای نزول ملائکه باقی نگذاشته است دل اگر خالی باشد آن وقت «تنزل الملائكة والروح»^۳ تحقق می‌یابد و اگر این‌گونه نباشد ملائکه در شب احیاء بر دل شما فرود نمی‌آیند؛ در ماه رمضان کاری بکنیم که جا برای نزول ملائکه داشته باشیم.

مرحوم میرزا جواد ملکی تبریزی راجع به شرایط روزه صحیح چنین گفته است:

در روایات آمده است: «غیبت، دروغ، نگاه (حرام) پی‌درپی، دشنام‌دادن و ظلم - کم باشد یا زیاد -، باعث باطل شدن روزه می‌شود، و روزه، فقط خودداری از خوردنی و آشامیدنی نیست، هنگام روزه گوش، چشم، زبان و... باید روزه بگیرند. دست و پایت را نگه‌دار و بسیار سکوت کن مگر از خیر و با نوکرت رفیق و مدارا نما. از جدال و آزار رساندن به نوکر خودداری کن و وقار روزه را داشته باش و وقتی روزه‌ای با زمانی که روزه نیستی باید با هم فرق داشته باشند.» رسول خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم فرمودند: «آسان‌ترین چیزی که خداوند در روزه بر روزه‌دار واجب نموده، خودداری از خوردنی و آشامیدنی است.» فقها به صحت روزه بعضی از آنها فتوا داده‌اند. جمع بین روایات بالا با روایتی که از رسول اکرم صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم وارد شده و سخن فقها در این است که بگوییم، منظور از صحت در احادیث فوق این است که «چنین روزه‌ای مورد قبول خداوند است» و منظور از صحت در کلام فقها این است که «چنین روزه‌ای قضای آن را ساقط می‌کند.»

خلاصه این که روزه صحیح و کاملی که خدا برای کامل نمودن روزه‌دار مقرر فرموده، قطعاً شامل خودداری اعضای بدن از گناه می‌باشد، و روزه کامل‌تر این است که علاوه بر آن، قلب را از یاد غیر خدا بازداشته و از هر چه غیر اوست روزه بگیرد. هنگامی که انسان ماهیت روزه، درجات و فلسفه تشریع آن را فهمید، ناچار باید از هر گناه و حرامی، به‌خاطر قبول روزه‌اش خودداری کند.

^۳ سورة قدر، آیه ۴.

و الا مسئول بوده و به خاطر اینکه اعضای بدنش روزه نگرفته‌اند، مجازات می‌شود، و ساقط شدن قضای روزه به این معنا نیست که انسان را در روز قیامت از مجازات نجات دهد.^۴

۲. وَ قِيَامِي فِيهِ قِيَامُ الْقَائِمِينَ؛ خدایا در ماه رمضان قیام مرا قیام قائمین قرار بده

ویژگی قائمین

یعنی شب که نماز شب می‌خوانم، قیامم قیام قائمین باشد، قائمین آنهایی هستند که در نماز از خوف خدا گریه و زاری می‌کنند.

نماز شب شیخ عباس قمی؛

حاج میرزا علی محدث زاده پسر بزرگ شیخ عباس قمی (رحمه‌الله) نقل می‌کرد: پدرم وقتی نماز شب می‌خواند آن طور از خوف خدا گریه می‌کرد که ما از صدای گریه ایشان از خواب می‌پریدیم.

باید نماز، نماز شبی باشد که از روی عشق باشد؛ چرا که خروس هم نماز شب می‌خواند، ولی عشق ندارد؛ لذا شاعر گفته:

ای مرغ سحر عشق ز پروانه بیاموز
کان سوخته را جان شد و آواز نیامد^۵

شاعر می‌گوید ای مرغ سحر تو نماز شب می‌خوانی؛ اما پروانه نیستی

«قیام ما را قیام قائمین قرار بده»؛ یعنی نماز مرا نماز عاشقانه قرار بده؛ برای نماز شب از خواب باید بپریم نه اینکه ساعت کوک کنیم تا بیدار شویم. خودمان بیدار شویم آن نماز شب است.

۳. وَ نَبِّهْنِي فِيهِ عَنْ نَوْمَةِ الْغَافِلِينَ؛ و در آن مرا از خواب غفلت بیدار بکن

از غفلت بپرهیزیم

خدایا خیلی دعای خوبی است، خوب آدم در غفلت باشد یک دفعه مرگ بگیردش، چقدر غفلت، چقدر غفلت، چقدر غفلت که دارم گناه می‌کنم گناه نکنیم هر لحظه ممکن است مرگ از راه برسد؛ مثلاً فلان آقای فروشنده دارد آب توی شیر می‌ریزد، یک مرتبه سگته می‌کند، مرگ که خبر نمی‌کند و اینها غفلت است. خدایا ما را از خواب غفلت بیدار کن.

^۴ ترجمه المراقبات، ص ۲۱۰.
^۵ سعدی، گلستان، دیباجه.

۴. وَهَبْ لِي جُزْمِي فِيهِ يَا إِلَهَ الْعَالَمِينَ وَاعْفُ عَنِّي يَا عَافِيًا عَنِ الْمُجْرِمِينَ؛ خدایا در این ماه رمضان مرا ببخش ای خدایی که از گنهکاران می‌گذری

عناوین دعا‌های استخراج شده از دعای روز اول ماه رمضان

۱. خدایا روزه مرا روزه صائمین قرار بده، یعنی روزه‌ای که در دلم غیر خدا نباشد نه این روزه معمولی عامه.

۲. قیام قائمین

۳. از خواب غفلت بیدارم کن.

۴. گناهان را بیامرز

خدایا به همه ما توفیق بده دعای روز اول ماه رمضان را بخوانیم و معنایش را نیز بفهمیم.